U 2/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta muutoksiksi yhteisen maatalouspolitiikan asetuksiin (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116 viljelijöiden aseman vahvistamiseksi elintarvikeketjussa

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 18.2.2025

Tutkimuspäällikkö (vs.) Milla Määttä

Yleiskanta

KKV pitää muutosehdotuksen tavoitteita maataloustuottajien aseman parantamiseksi ja elintarvikeketjun toimijoiden välisen luottamuksen lisäämiseksi tärkeinä.

KKV yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan komission ehdottamat muutokset ovat hyväksyttävissä edellyttäen, että muutosten toimeenpano toteutetaan hallinnollisesti keveästi ja nojaten olemassa oleviin rakenteisiin.

Maataloustuotteiden toimitussopimuksiin sisällytettävä tarkistuslauseke (markkinajärjestelyasetus 168 artiklan 4 kohdan c alakohta)

Ehdotetun säännöksen tarpeellisuutta arvioitaessa ja sen lopullista muotoilua määriteltäessä tulisi ottaa huomioon sääntelyn ennakoitavissa olevat markkinavaikutukset.

- Muutos saattaisi vahvistaa tuottajien asemaa elintarvikeketjussa. Vahvemmassa neuvotteluasemassa olevat ostajat voisivat kuitenkin jatkossakin vaatia tuottajia suostumaan tarkistuslausekkeisiin, jotka eivät tosiasiassa hyödytä tuottajia käytännön tilanteissa.

- Sopimusten avaaminen kesken sopimuskauden saattaisi myös hankaloittaa markkinoiden toimintaa. Ostajien tulisi ottaa riski toimitusten yksipuolisesta peruuttamisesta huomioon omissa sopimuksissaan niin tuottajien kuin ketjun muiden toimijoiden kanssa.

- Kustannusten nousuun sidottu tarkistuslauseke voisi vaikuttaa jossain määrin myös tuottajien tuotannon tehostamista ja tuotantopanosten toimittajien hinnoittelua koskeviin kannustimiin.

Kilpailusääntöjen soveltaminen ei-hyväksyttyjen tuottaja-organisaatioiden ja hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymien neuvottelemiin sopimuksiin (markkinajärjestelyasetus 152 artiklan 1 a ja 1 b kohdat)

- Hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden puitteissa harjoitettu kilpailua rajoittava yhteistyö jää tiettyjen edellytysten täyttyessä SEUT 101.1 artiklan ns. kartellikiellon soveltamisalan ulkopuolelle.

- Komissio ehdottaa, että ko. säännöksessä määritellyt toimet sallittaisiin jatkossa myös hyväksyttyjen tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymille sekä ei-hyväksytyille tuottajaorganisaatioille, jotka kuitenkin täyttäisivät markkinajärjestelyasetuksessa määritellyt hyväksymisedellytykset.

- Artiklaan sisältyisi jatkossakin ns. suojamekanismi, jonka avulla voidaan varmistua siitä, että maataloustuotteiden markkinoilla säilyy toimiva kilpailu. Yhteenliittymien osalta edellytettäisiin, että yhteistoiminta kattaa enintään 33 %:a kansallisesta kokonaistuotannosta.

Asian jatkokäsittelyn aikana olisi syytä selventää, millaista menettelyä tuottajaorganisaatioiden hyväksymisedellytysten täyttymisen arvioinnissa sovelletaan.